

Experimenteel schoolboek laat twee verhalen zien

Palestijnse en Israelische leerlingen bestuderen elkaars versie van de geschiedenis

In tijden van oorlog of conflict leren leerlingen bij het schoolvak geschiedenis alleen één kant van het verhaal – hun eigen kant – en die kant heeft gelijk. Hoe de andere kant er tegen aankijkt, maakt geen deel uit van de lessen op school. De goeden (de helden) horen bij de eigen kant en de slechten (de monsters) bij de andere kant. Dat het ook anders kan bewijst het schoolboek *Leren van elkaars historisch verhaal: Palestijnen en Israeli's*.

Ido Abram

De Brug / juni 2013

14

In 1989 richtten twee hoogleraren, de Israeli Dan Bar-On en de Palestijn Sami Adwan, het *Peace Research Institute in the Middle East* (PRIME) op, een organisatie van Palestijnse en Israelische onderzoekers met als doel de bevordering van wederzijdse co-existentie en vrede. Ze begonnen na te denken over de mogelijkheid een schoolboek te ontwikkelen dat zowel recht deed aan de joods-Israelische visie op het conflict als aan het Palestijnse perspectief. Dit moest gaan gebeuren samen met een groep Israelische en Palestijnse geschiedenisleraren en dat was de start van een belangwekkend project gericht op de hogere klassen van het Palestijns-Israelische voortgezet onderwijs.

Twee verhalen

Over de uitgangspunten werden Adwan en Bar-On het eens. In theorie was het misschien mogelijk een voor beide partijen aanvaardbaar *gezamenlijk verhaal* te schrijven, maar vanwege de hardnekkigheid en schier onoplosbaarheid van het Palestijns-Israelisch conflict zou dit psychologisch, sociaal en politiek moeilijk zo niet onmogelijk zijn. Een extra complicerende factor was, dat bij dit conflict de daders en slachtoffers aan beide kanten te vinden waren. Wel was het haalbaar *twee verhalen* te vertellen – het Israelische en het Palestijnse verhaal – en ze allebei als gelijkwaardige visies *naast elkaar* te zetten. Zo ontstond de opzet van het geplande schoolboek: elke bladzijde zou uit drie kolommen bestaan met links het joods-Israelische verhaal, rechts het Palestijnse verhaal en in de blanco middenkolom ruimte voor de leerling om zijn eigen commentaar op te schrijven.

Bar-On en Adwan wisten maar al te goed, dat er meer dan één Israelisch en meer dan één Palestijns verhaal is. Ze kozen daarom voor versies, waarvan ze inschatten dat 60 tot 70 procent van respectievelijk de Israelische en de Palestijnse gemeenschap zich daarin zou kunnen vinden. Extreme opvattingen van kleine groepen uit beide gemeenschappen zouden daarom weggelaten worden. Om hun ideeën uit te testen begonnen ze met het team onderzoekers en leraren aan het schrijven van lessen over drie belangrijke historische gebeurtenissen: de

Balfour-verklaring van 1917, de oorlog van 1948 en de Palestijnse intifada van 1987. In de linkerkolom zou de oorlog van 1948 de Onafhankelijkheidsoorlog gaan heten, *Jom Haätsmaoet* in het Hebreeuws, en in de rechterkolom de Ramp of Catastrofe, *Al-Nakba* in het Arabisch.

Ik weet niet wie ik ben

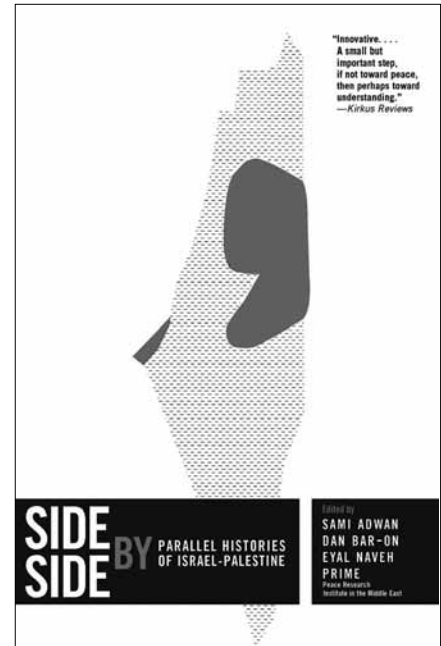
In 2002 verscheen na ruim twee jaar voorbereiding de proefversie in het Hebreeuws en Arabisch om in de klas door docenten en leerlingen uitgetest te worden. Hieronder enkele reacties.

Een Israelische leraar: 'Dit project is het enige dat mij de laatste jaren hoop geeft.' Een Palestijnse leraar: 'Door dit

Overleg van Israelische en Palestijnse docenten

project ben ik mezelf en de ander beter gaan begrijpen.' Slechts enkele leraren haakten af om politieke, logistieke of persoonlijke redenen. Een Palestijnse leraar: 'Ik weet niet wie ik ben. Op het ene moment ontmoet ik Israelische leraren en proberen wij elkaar te begrijpen, maar twee uur eerder word ik bij een controlepost door Israelische soldaten vernederd.' Een Israelische leraar: 'Ik kan niet naar onze bijeenkomst in Talitha Koemi (onderwijscentrum bij Bethlehem) komen. Mijn gezin is bang dat me iets zal overkomen.'

Ook leerlingen reageerden verschillend: 'Het is leuk het verhaal van de andere kant te horen.', 'Ons verhaal is anders dan hun verhaal.', 'Er zijn in de verhalen verschillen, maar ook overeenkomsten.', 'Onderwijzen hun leraren wel ons verhaal? Kunnen we er zeker van zijn dat ze de twee verschillende verhalen zo eerlijk mogelijk vertellen?' Andere reacties van leerlingen zijn: 'Ons verhaal geeft de feiten en hun verhaal is propaganda.', 'Het is goed hun verhaal te kennen, maar het is niet waar.', 'Zij proberen de werkelijkheid en de geschiedenis te verdraaien.', 'Nu begrijp ik waarom het conflict zo moeilijk op te lossen is.'

Al gauw werd de proefversie vertaald in het Engels, Italiaans, Frans, Duits, Spaans en Catalaans. Leraren in Italië en Frankrijk gebruikten het in klassen met joodse en moslim leerlingen. In Frankrijk stond het boekje in de zomer van 2004 vier maanden op een educatieve bestsellerslijst. Op verschillende universiteiten werd het ook gebruikt. Het boekje trok de aandacht van onderzoekers en de thema's en de gebruikerservaringen werden op talrijke conferenties besproken, omdat op deze manier nog nooit twee concurrerende geschiedenissen waren gepresenteerd. De proefversie trok ook de aandacht van internationale media.

Aangemoedigd door dit succes werd er een begin gemaakt met de laatste twee delen van de proefversie, die in 2006 klaar waren. Van de drie delen is één omvattend schoolboek gemaakt, een verbeterde versie van de drie proefdelen, dat in 2009 in drie talen uitkwam: Hebreeuws, Arabisch en Engels. Het begint met het ontstaan van het (politieke) zionisme en eindigt bij de gebeurtenissen van de laatste tien jaar.

Maar hier eindigt het succesverhaal.

In de ban

Het is niet gelukt met dit schoolboek veel scholen in Israel en Palestina te bereiken. Dat heeft twee redenen: het ontbrak PRIME aan mankracht toekomstige leraren te trainen in het bekijken van het Palestijns-Israelisch conflict van twee kanten en het (vorige) Israelische ministerie van Onderwijs werkte actief tegen, omdat men daar vond dat lesgeven over het Palestijnse perspectief per definitie anti-zionistisch was. Daarom werd het schoolboek in de ban gedaan, zonder dat iemand het aldaar serieus had gelezen. Het ministerie van Onderwijs van de Palestijnse Autoriteit keurde gebruik van het boek wel goed en voor het eerst kregen de Palestijnse leerlingen op de Westelijke Jordaanoever de Israelische kijk op het conflict uitgelegd. Israelische leerlingen protesteerden bij hun ministerie van Onderwijs met grote felheid tegen de opgelegde ban, maar helaas tevergeefs.

Dan Baron, Sami Adwan en hun team hebben in tien jaar tijd een buitengewone prestatie verricht, terwijl de vijandigheid tussen Palestijnen en Israeli's alleen maar toenam, de kansen op vrede verder afnamen en beide partijen steeds overtuigender raakten van hun eigen gelijk. Het is te hopen dat de in maart van dit jaar nieuw aangetreden regering van Israel minder kortzichtig met het PRIME leerboek zal omgaan dan de vorige. Dan Bar-On zal het niet meer meemaken; hij overleed in 2008. Zijn rol werd door Eyal Naveh overgenomen en herziene edities van het schoolboek blijven uitkomen.

Sami Adwan, Dan Bar-On, Eyal Naveh, and Peace Research Institute in The Middle East. Side by Side - Parallel Histories of Israel-Palestine. The New Press, New York, 2012, Paperback \$24.95.

Zie verder: voor PRIME: <http://vispo.com/PRIME/> Just Vision: <http://www.justvision.org/>
www.haaretz.com, 27-09-2010, 11-10-2010 en 25-10-2010